

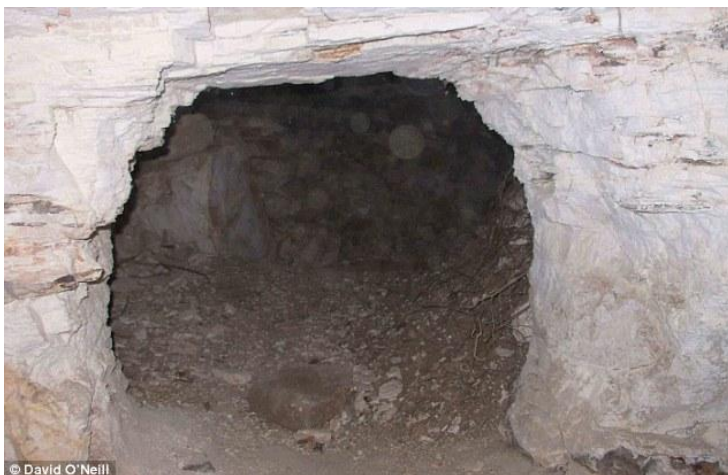
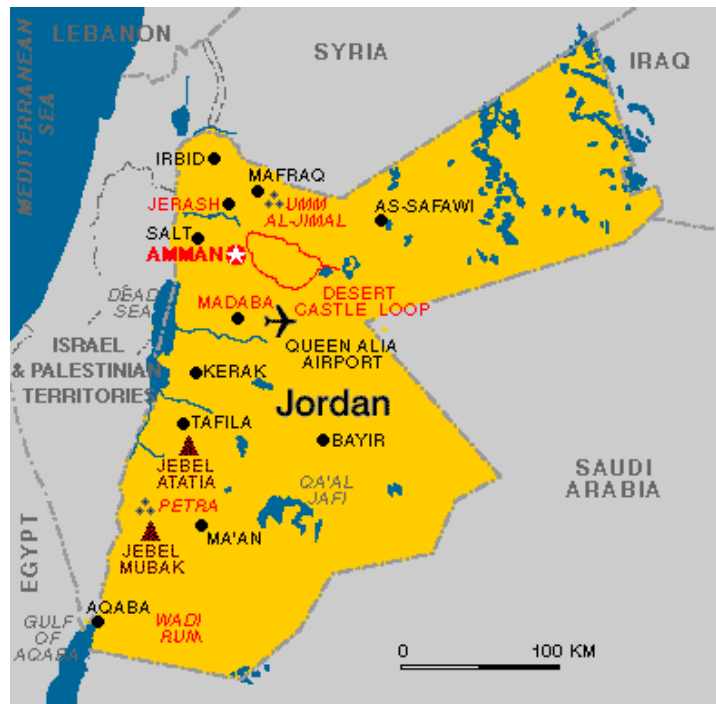
De 70 loden boekjes: 'de grootste vondst sinds de Dode Zee Rollen in 1947'

Dit verslag is ingedeeld in vier onderdelen:

- De feiten en de vindplaats
- De Symbolen
- Een geheime traditie van wijsheidsboeken?
- De huidige stand van zaken.

A. De feiten en de vindplaats

Tussen 2005 en 2007 zijn in een afgelegen Jordaanvallei in Noord-Jordanië dat zich zoals de kaart toont naar het noorden toe uitstrekt tot aan het meer van Galilea, zeventig boekjes gevonden. Ze lagen een grot. Bedoeïen trekken rond en zijn op hun omzwervingen op Israëlisch grondgebied geraakt. Hier is een deel van de boekjes in handen gekomen van verhandelaars en wordt mogelijk op de zwarte markt verhandeld. Het verhaal gaat dat nomadiserende Bedoeïenen de boeken naar Israël meenamen en ze daar verkochten.

De grot. Een Britse egyptoloog genaamd David Elkington is in de grot in Jordanië geweest en heeft vele foto's genomen van de vondst. Die grot moet liggen in de buurt van de antieke stad Pella, gelegen in de uiterste noordhoek van het huidige Jordanië. Het huidige Jordaanse dorp in de buurt van de grot zou uitkijken over het meer van Galilea.

Elkington zag in de grot vele nissen met grotere en piepkleine boekjes daarin opgeborgen. Een aantal lag kapot op de grond. De grotere zijn

ongeveer 20 cm hoog, de kleinere zijn zo groot als een pinpas of creditkaart. Ze bestaan uit meerdere loden pagina's (tussen de 5 en 15 stuks). Sindsdien zet Elkington zich in voor de boekjes en probeert ze (vanuit Israël?) terug te krijgen en onder te brengen in een Jordaanse museum waar ze beschikbaar gesteld kunnen worden voor wetenschappelijk onderzoek (zie link naar ingezonden brief in de Times dd 1.8.2012).

Het onderzoeksteam. De vele en zeer gedetailleerde foto's die Elkington in de grot maakte legde hij voor aan een Brits onderzoeksteam. Van het Britse team maken deel uit Philip Davies, emeritus professor van Old Testament Studies aan de universiteit van Sheffield, John Sayer en Margaret Barker. Zij raakte in 2009, ongeveer 3,5 geleden jaar geleden, als expert in paleo-hebreeuws schrift bij de vondst betrokken.

Onlangs vergaderde het team bij Margaret thuis, die bij die gelegenheid twee van de boekjes aan haar huiskamertafel in handen heeft gehad. Ze waren bijzonder zwaar. Zij houdt rekening met de mogelijkheid dat de boeken echt zijn. Ze leidt dit af uit schrift, symbolen en boekvorm, waarover verderop meer. Er kunnen inmiddels ook vervalsingen tussen de 70 kleine verzegelde boekjes zijn gesloten. Toch houdt ze er rekening mee dat 'some of them might be genuine'.

De ouderdomstests. Een deel van de boekjes is in een eerder stadium op initiatief van de Jordaanse regering aan uitgebreide tests onderworpen. Deze meest basale test heeft uitgewezen dat die boekjes die getest werden op zijn minst 1800 jaar oud zijn of ouder. Ze waarschuwt echter dat wanneer er nucleaire tests in de omgeving van de boekjes gedaan zijn, alle testresultaten waardeloos zullen zijn.

Het schrift en de taal. De letters die in de boekjes gebruikt zijn, zijn paleo-hebreeuws. Dit schrift was in gebruik voor 500 BC. Deze taal bleef later in gebruik voor heilige boeken omdat de letters beschouwd werden als heilige letters. De christenen bleven dit schrift gebruiken voor psalms en heilige teksten.

De manier van drukken. De letters staan niet in het loden materiaal gegrift maar staan bovenop het loden oppervlak. Er is dus een speciale mal gebruikt om dit tot stand te brengen. Vele keren komen dezelfde lettercombinaties voor; soms zijn het combi's van vijf en dan weer zeven letters. Vaak worden in de diverse boekjes dezelfde lettercombinaties en pagina's herhaald. De boekjes bevatten dus vele identieke loden pagina's.

Margaret stelt dat bij de mysterieculen in de Oudheid altijd zilveren voorwerpen werden gevraagd voordat men toegelaten werd. Zouden de boekjes een soort identiteitsbewijzen zijn geweest? Christenen zijn een vervolgde groepering geweest in het Palestina van de eerste eeuw. Barker merkt op dat de Romeinen hun contracten in lood goten.

De boekvorm. Barker acht het opmerkelijk dat de teksten in boekvorm geschreven zijn. Christenen schreven in die tijd vooral in boeken omdat die in tegenstelling tot boekrollen op slot konden. De inhoud moest geheim blijven. De Dode Zee teksten bevatten meer dan 800 geschriften en fragmenten onder meer van Oudtestamentische teksten. Ze dateren van 250 BC tot 50 AD (sommigen zijn kopieën van veel oudere teksten). Ze werden tussen 1947 en 1962 in elf grotten in de buurt van de Dode Zee gevonden. Het grote verschil: deze teksten werden op boekrollen geschreven.

De vlucht vanuit Jeruzalem. Kerkvader Eusebius schrijft circa 300 AD zijn boeken der Kerkgeschiedenissen. Hij vertelt in het derde boek van de *Kerkgeschiedenissen* (III.5.3) over de vlucht naar Pella. Bekend is dat christenen waaronder Jacobus en vele anderen vanuit Jeruzalem naar het oosten vluchtten, de Jordaan bij Jericho oversteken en naar het gebied aan de andere kant van de Jordaan trekken, o.a. naar de antieke stad en land de gelijknamige landstreek Pella.

Eusebius schrijft in Engelse vertaling:

"But the people of the church in Jerusalem had been commanded by a revelation, vouchsafed to approved men there before the war, to leave the city and to dwell in a certain town of Perea called Pella. " (History of the Church 3:5:3)

"The whole body, however, of the church at Jerusalem, having been commanded by a divine revelation, given to men of approved piety there before the war, removed from the city, and dwelt at a certain town beyond the Jordan, called Pella. (Eusebius, History of the Church 3:5.)

De boekjes zijn in de buurt van het antieke Pella in een grot gevonden. De antieke stad Pella ligt in een uiterste punt van het huidige Noord-Jordanië en is ongeveer 4 km van de rivier de Jordaan verwijderd. De stad ligt op een heuvel ongeveer 30 km ten zuiden van het meer van Galilea. Het kan zijn dat Eusebius niet alleen de stad Pella bedoelde maar het langgerekte gebied aan de overkant van de Jordaan, het Overjordaanse. De stad ligt in een heuvelachtig gebied; er zijn vele grotten die als schuilplaatsen voor de christenen gediend kunnen hebben en vanuit een bron die er ontspringt, is er water in overvloed.

B. De symbolen

De boom van leven/menora. Je ziet op de cover van een van de boekjes een zevenarmige kandelaar. Wij weten dat het symbool voor Wijsheid de boom van leven was, die licht gaf en die zich in een latere periode evolueerde tot symbool van de (tweede) wet. Onder de boom van leven/menora zijn er twee olijftakken en twee woorden in paleo-Hebreeuws.

Palm- en olijboomtakken. Dit soort symbolen worden vaker gebruikt.

Achtpuntige sterren. Er komen achtpuntige patronen voor van acht uitstralende lijnen. Ook de acht is een symbool van de Moeder. Wanneer El Shaddai uit het brandende braambos tot Mozes spreekt, is zij op iconen vaak afgebeeld als een groen-rode achtpuntige ster: rood staat voor (vuur) en een groen voor de boom (*Deut.* 33:16).ⁱ

Tempelsymbolen. Onder een reeks Hebreeuwse letters, volgt een lijn van vruchten die lijken op granaatappels (Margaret sprak van citroenen); dan is er weer een reeks letters met daaronder een

reeks kruisen in de vorm van een X. De eerste christenen gebruikten de X als kruis voordat men het kruis rechtstandig ging afbeelden.

Afbeelding van een gezicht. Het afbeelden van menselijke gezichten was verboden aan de joodse tijdgenoten van de eerste christenen. Wanneer je het afgebeelde gezicht vergroot, dan krijgt het gezicht de proporties van de afdruk van het gezicht van Jezus op de lijkwade van Turijn. Er zijn stralen van licht rond het hoofd; het hoofd van de Heer uit het boek der Openbaring wordt volgens Margaret ook zo beschreven.

Stadsmuren van Jeruzalem, kruis en mogelijk de tombe van Jezus. Op een van de boekjes staat een soort kaart van de stad Jeruzalem. Op de voorgrond staat een kruis. Het kruis is T-vormig, zoals de kruisen die de Romeinen gebruikten voor het kruisigen. Daarachter staat een klein gebouw met een opening, de mogelijke tombe van Jezus, met daar weer achter de muren van de stad. Ook op andere pagina's van deze boekjes zijn muren afgebeeld en zij refereren met aan zekerheid geldende

waarschijnlijkheid aan de stad Jeruzalem. Volgens Philip Davies, vormen de stadskartaar, de muren, het kruis en de tombe krachtige bewijzen voor de christelijke aard van de vondst. Het gaat om een kruisiging buiten de muren van de stad Jeruzalem.

De teksten. Margaret kon enkele teksten lezen en las de tekst die stond bij de afbeelding van de boom van leven/menora: 'They will walk/shine in uprightness', een zin die ook voorkomt in het boek Openbaring.

Twee andere passages herinneren haar aan de Bergrede: 'if the birth of a poselyte is an abomination, then every birth is an abomination'. En: 'If you smite a poor man than you will be smitten'.

De boekjes zijn verzegeld. De boeken bestaan uit metalen bladen en zijn met ringen gebonden. Er zijn ook boeken die helemaal rondom zijn verzegeld en dichtgemaakt. Sommige ringen zijn niet helemaal rond maar houden de bladen in twee gekruiste uiteinden bijeen.

Conclusie. Specialisten komen tot de conclusie dat de symbolen en teksten neergelegd in de vorm van verzegelde boeken duiden op een christelijke oorsprong. Barker: 'They are compatible with christian ethos'.

C. Een geheime traditie van wijsheidsboeken?

Christenen hebben hun loden boeken verzegeld om een geheime traditie over te dragen. In het boek Openbaring gaat om **een klein met zeven zegels verzegeld boekje, een biblion** en geen boekrol zoals vertaald wordt (*Op.* 5:1). Verder in deze tekst daalt een engel uit de hemel neer en houdt een **'boekje'** open in zijn hand; dat verzegelde boekje dat nu geopend is, wordt nu een **biblaridion** genoemd (*Op.* 10.2). Zouden deze kleine Jordaanse boekjes een eindtijd aankondigen die ook in het boek Openbaring in de vorm van kleine boekjes ter sprake komt?

In het christelijke boek 'de Pastor van Hermas' verschijnt er een oude Lady in lichtgevende gewaden met een boek in haar hand (visioen 1.2).ⁱⁱ later in de tekst is er sprake een klein boekje, een biblaridion. De Lady geeft het kleine boekje aan Hermas om het te copieren (visioen 1.2). Wanneer Hermas later gevraagd wordt naar de oude lady die hem het kleine boekje gegeven heeft, meent hij dat ze de sybille was, maar een engel vertelde hem dat zij de Kerk was (visioen 4.1).ⁱⁱⁱ Een nieuw bewijs voor het feit dat christenen Vrouwe Wijsheid kennen en zij voor hen de kerk symboliseert. De 'Lady of the Temple' transformeert zich hier tot de 'Lady of the Church', de nieuwe tempel. Volgens Margaret Barker hebben we hier beslist te maken met een Wijsheidsfiguur.

Een verborgen wijsheidstraditie. Volgens Barker is er in canonieke en apocriefe boeken van het Oude Testament een geheime wijsheidstraditie; het zou gaan om verborgen boeken der wijsheid. Met de uitdrijving van Wijsheid en de verwoesting van stad en tempel zouden deze teksten verloren zijn gegaan.

Ezra herschrijft de teksten. Een van de bronnen voor deze geheime traditie zou het verhaal over priester-schriftgeleerde Ezra zijn. Ezra legt de grondslag voor de theologie van de tweede tempel. Hij is de leider van de schrijvers en leraren die, nadat er na de Babylonische ballingschap veel teksten verdwenen zijn, van godswege de opdracht krijgt nieuwe teksten te schrijven (of oude te herschrijven) en deze vervolgens aan het volk uit te leggen en voor te lezen (*Neh.* 8:2-8). Het wordt nu geen religie van het beeld en de rite maar een van het woord en de juiste interpretatie van het geschreven woord.

Ezra krijgt de opdracht 94 boeken op te schrijven maar er slechts 24 aan zijn volk door te geven. De 70 anderen moeten voor de wijzen gereserveerd worden (2*Esd.* 14:45-7).

De 70 verboden boeken. 2*Esdras* zegt dat de 70 boeken die verboden en verborgen worden, boeken zijn van inzicht, wijsheid en kennis. De 24 andere boeken zijn kennelijk minder interessant; maar juist zij halen het als teksten voor het Oude Testament: zij worden de canonieke boeken. De 70 anderen zijn de niet-canonieke boeken; hiervan is bekend dat juist de christenen ze bewaard en bestudeerd hebben; christelijke schrijvers schrijven de boeken over. Rabbi Akiba die rond 120 AD lesgeeft, meent dat iedere jood die de 70 geheime boeken toch leest en het verbod niet gehoorzaamt, het

hiernamaals en het eeuwig leven niet zal bereiken.^{iv} Het is heel goed mogelijk dat de christenen juist deze boeken bestudeerd, overgeleverd en in geheime grotbibliotheken bewaard hebben.

D. De huidige stand van zaken.

Vervalsingen? Op internet verschijnen hardnekkige geruchten dat de vondst van de kleine boekjes in zijn geheel om een vervalsing zou gaan. Er zijn kennelijk mensen die het nodig vinden en er belang bij hebben om op basis van enkele foto's en zonder de boeken zelf gezien hebben, publiekelijk 'vast te stellen' dat het in het geheel om een doortrapte vervalsing gaat. Daarbij wordt de deskundigheid en betrouwbaarheid van het Britse onderzoeksteam in twijfel getrokken en in een kwaad daglicht gesteld. Het lijkt op een lastercampagne. Maar waarom?

Radiostilte. Het Britse onderzoeksteam maakte zich de afgelopen tijd in toenemende mate zorgen over de stilte rond de christelijke boeken, die al in 2006 in het nieuws kwamen. Een persconferentie in London is ter elfder ure door de Jordaanse regering afgeblazen. Daarna lijken ze van de aardbodem verdwenen. De onderzoeksresultaten van de tests in Engeland zijn niet door de Jordaanse regering vrijgegeven. Het wordt stil rond de boeken. De regering van Jordanië claimt de boeken en stelt de eigenaar ervan te zijn. Maar in Jordanië wisselen de regeringen en de ambtenaren die de ministeries bevolken elkaar in hoog tempo op. Op dit moment weten de Britten niet waar de boeken zijn en wie ervoor verantwoordelijk is. Vandaar dat men besloten heeft in actie te komen voordat de boekjes wellicht opzettelijk in het vergeetboek raken...

Ingezonden brief in de Times. Op woensdag 1 augustus plaatste the Society of Old Testament Study (SOTS) in de Times een ingezonden brief die door bijna 40 leden van SOTS ondertekend is. De brief doet een oproep aan de Jordaanse regering het stilzwijgen rond de christelijke boekjes te doorbreken. [Klik hier](#) voor de tekst van de ingezonden brief.

Voor degenen die willen inzien welke foto's en teksten er op het internet over de boekjes beschikbaar zijn, [volgt hier een link](#).

D. Tweede helft lezing: *The Lost Lady en de correcties van de schrijvers.* In de lezing en het gesprek na afloop komen tal van onderstaande onderwerpen naar voren. Ik vat ze samen in onderstaande hoofdpunten:

* **De voorspoed van Wijsheid.** Toen de Lady actief was in Oud-Israël was er balans, welzijn en voorspoed. Wijsheid is een persoon die de structuur schept en ordent, de goede verhoudingen en ordening in stand houdt; zij houdt de balans als dirigeert zij een groot symfonieorkest (*Spr.* 8: 30; *Op.* 3:14). Zij heeft vele godenzonen tot haar beschikking want er zijn vele godenzonen -later door de christenen engelen genoemd- die haar hierbij helpen. Die engelen worden in het tijdperk van de Jahwe alleen-periode van de Deuteronomist verboden. De ene mannelijke God heerst alleen. De oude drie-eenheid van Moeder-Vader-eerstgeboren Kind verdwijnt.

Zodra de Lady de tempel wordt uitgezet, vervalt het land. De balans verdwijnt. Er wordt een nieuw verbond gesloten; het is een soort contract tussen een vorst en diens 'onderdanen' waarin je de 10 geboden moet gehoorzamen.

* **De tweede wet.** Rond 626 BC vindt koning Josia een nieuw boek van het verbond (de tweede wet) (*2Kron.* 34:19-28). Vervolgens viert men groot feest waarbij vele dieren geofferd worden (*2Kron.* 35:7-9, 14). Daarna voert de koning het programma van de Deuteronomist uit. Let wel: in de oudere Hebreeuwse traditie bleef het bij graan- reuk en plengoffers en werd er slechts sporadisch een dier of een mens geofferd.

* *De aanpassing van de teksten na 600 BC.* Rond 600 en met name na de terugkomst van de ballingschap uit Babylonië ondergaan de hebreeuwse teksten een ingrijpende ‘facelift’. De schrijvers lassen het verhaal over Mozes en de tien geboden op de berg Sinai in; zij veranderen vrouwelijke godsnamen als El Shaddai (God met de borsten), Eloha (*Deut.* 32:15-17; *Ps.* 18:30-31) Qudshu (de Heilige), Ashrata en de mannelijke godsnaam El, in die van de Heer of Jahwe (*Ex.*6:3).

De Deuteronomist wil slechts één God Jahwe erkennen; zijn geboden en wetten staan in het in 626 BC teruggevonden boek van de (tweede) wet; het boek Deuteronomium. Nu wordt ook het verhaal van de boom van kennis van goed en kwaad, de zondeval en het geploeter van Adam en Eva buiten het paradijs toegevoegd. De naam El Shaddai komt 31 keer in het wijsheidsboek Job voor en de naam Eloha 42 keer. De Deuteronomist zal later suggereren dat Eloha een heidense god is (*2Kron.* 32:15).

* *Van Wijsheid naar Wet.* Nu gaat de zelfstandige figuur Wijsheid over in de Wet, de Tora (*Deut.* 4:6)

* *De methoden van de hervormers bij het veranderen van de teksten.* De hervormers en hun corrigerende pen worden de ‘tiqqune sopherim’ (restauratie van de schrijvers) genoemd.^v We hebben de regels teruggevonden volgens welke zij de teksten mochten veranderen.

1. Het was toegestaan om letters om te draaien, waardoor er van een positieve een uiterst negatieve betekenis ontstond, die vaak voor het goddelijk vrouwelijke werd toegepast. Hier zijn schrikbarend veel voorbeelden van te vinden.
2. Ze verdeelden de letters in andere woorden waardoor de betekenis negatief gemaakt werd. Zij haalden woorden uit elkaar waardoor die iets heel anders gingen betekenen. Ze herschikten de letters dus anders.
3. Een derde methode was het veranderen van de vorm van de letters. Vaak veranderden ze een kwart letter, waardoor die letter een andere letter leek en dus een andere betekenis kreeg. Gecombineerd met een verdraaiing en herschikking van de letters die overbleven, gaf dit een andere en een voor de Lady negatieve betekenis. Van een positieve koningin wordt Wijsheid nu de zonde van Samaria (*Amos* 8:14). Wijsheid als stad van de zon wordt stad van de verwoesting (*Jes.* 19:18; verg. *Deut.* 33:2; *Ez.* 8:3; *Hos.* 10:5; *1Kon.*11:7; *1 Kon.* 15:13; *2Kon.* 23:7).^{vi}
4. Later zetten ze andere klinkers bij dezelfde letters waardoor die letters en woorden iets heel anders gingen betekenen. Qds of Qudshu zonder puntjes betekent de heilige of heiligheid (*1Kon.* 14:23-4). Mét puntjes wordt het ‘mannelijke prostituee’. Na de toevoeging van puntjes en klinkers staat er: ‘Op elke hoge heuvel en onder elke groene boom richtten zij offerplaatsen in met wijstenen en heilige palen (asherims) en er was ook een mannelijke prostituee in het land (in de moderne vertalingen staat een onjuiste meervoudsterm) die zich op de offerplaatsen aan ontucht wijdden’. Voor de toevoeging staat er: ‘Op elke hoge heuvel en onder elke groene boom richtten zij offerplaatsen in met wijstenen en heilige palen (asherims) en de Heilige in het land (*1Kon.* 14:23-4).
5. Ook lassen ze in bestaande teksten iedere keer de naam van Jahwe en zijn wet in (*Ben Sirach* 24:23; *Baruch* 4:1 naast 3:9 en 3:12). Laat je de inlas weg, dan komt het oude patroon en vooral de oude Wijsheidsbetekenis weer naar voren.

De archeologie van de teksten. Wanneer vanaf het jaar 1947 de Qumran-teksten bij de Dode Zee gevonden worden blijken deze teksttradities meer dan 1000 jaar ouder dan de bekende Hebreeuwse teksteditie die sinds 1000 AD in omloop is. Uit de grote verschillen blijkt dat de canonieke redactie van de Oudtestamentische hebreeuwse teksten tal van veranderingen heeft ondergaan. Een voorbeeld is *Jes.*7:11 waar in de Qumran editie staat:

‘Vraag de Moeder van de Heer een teken’.

In de gecorrigeerde versie staat:

‘Vraag de Heer een teken’ of ‘Vraag een teken van de Heer’.^{vii}(*Jes.* 7:11 verg. *Lc.* 1:43). Slechts een letter is veranderd.

De missing lady en haar zoon. Door de bank genomen kun je stellen dat de joodse rabbi's in de voorchristelijke periode vanaf 626 BC de Moeder van de Heer uit de teksten verwijderden. Maar toch leefde de oude wijsheidstraditie ondergronds door. Er zijn tal van bewijzen dat de Jezus en de eerste christenen een Moeder in de hemel kennen. Zij spreekt o.a. tot Jezus bij de doop in de Jordaan en wordt door de christenen als Moeder en Heilige Geest aangesproken (Rom 8:14; 8:29).

In de na-christelijke periode verwijderden de rabbi's die passages waar sprake is van haar zoon, de messias. Jezus en de christenen kunnen nu niet meer claimen dat hij de zoon van de Allerhoogste en diens partner Wijsheid is; dat hij de messias is. Want die passages over de messias worden met terugwerkende kracht uit de hebreeuwse oudtestamentische redactie verwijderd. Bewijzen vinden we in de Qumran-versies en de Griekse vertaling van het Oude Testament de Septuagint, die vaak een vertaling blijkt van een oudere hebreeuwse redactie van het Oude Testament dan de latere edities.

In de periode 70-100 AD bepalen de rabbi's welke versie van het Oude Testament de standaardversie zal worden. Dat er dan al met de teksten gerommeld wordt, bewijst kerkvader Justinus. Vroeg in de tweede eeuw beschuldigt hij de joden ervan juist die passages uit de Oudtestamentische teksten te verwijderen die belangrijk zijn voor de christenen (Justinus, Trypho, 71). Het proces van de correctie van de teksten dat rond 600 BC begonnen is, gaat dus in de eerste eeuwen na Chr. onverminderd voort.

De teksten zonder en met punten. De eerste christenen gebruiken de oudere editie van het Oude Testament zonder punten (klinkers) boven de letters (medeklinkers). Vanaf 200 na Chr. beginnen de rabbi's met het plaatsen van punten; dit proces eindigt rond 700 AD. De hebreeuwse teksten zijn dus zeer laat van punten (die voor klinkers staan) voorzien. Met de punten pinnen de rabbi's de betekenis van de woorden vast. Tussen 600 en 950 ontstaat op basis van vele verschillende teksttradities de uniforme Masoretische tekst. De eerste edities met punten ontstaan rond 1000 AD (Leningrad codex). Jezus en zijn volgelingen lezen de teksten zonder punten; dat betekent dat dezelfde letters zonder klinkers een andere betekenis gehad kunnen hebben. Het punten van de teksten en het vastleggen van een bepaalde betekenis is pas in zwang geraakt na het begin van het Christendom.

Hieronymus vertaalt de verkeerde tekst. Rond 400 AD zoekt Hieronymus een betrouwbare Hebreeuwse teksteditie. Daartoe reist hij speciaal naar Palestina. Hij wil deze als uitgangspunt nemen voor een nieuwe Latijnse vertaling van het Oude Testament. Hij vindt hier de vele malen bewerkte editie van de teksten van het Oude Testament die dan in Palestina in omloop is.

De eerste christenen gebruiken een andere Oudtestamentische editie. Wanneer Jezus de Jesaja boekrol opneemt, leest hij uit een andere redactie voor dan diegene die Hieronymus zal vertalen. Hij citeert in de synagoge in Nazareth uit de Qumran versie (Jes. 61:1; verg. 11:2; 42:1; verg. Lc.4:18-21).^{viii}

Hieronymus neemt de verkeerde tekst, iets waarvoor Augustinus hem al gewaarschuwd had. De Latijnse vertaling van Hieronymus, gebaseerd op een gecorrumpeerde tekst, wordt de basistekst van het westerse Latijnse christendom.

De hervormers Luther en Calvijn nemen deze tekst als uitgangspunt. Hieruit zijn de Lady en bepaalde cruciale passages over de Messias weggeschreven. Passages in Jes.7:11; Jes. 52:14 en 53:11 zijn of weg of zodanig aangepast dat ze een totaal andere betekenis krijgen.

Voorbeeld: de tekst in Jes. 52:14 leest 'zijn uiterlijk was gezalfd' (en straalde) terwijl je nu leest: 'zijn uiterlijk was onmenselijk geschonden' (dus vervormd). In de Qumran-versie van Jesaja stond bij 53.11 een Messiaanse profetie, die later weggehaald is.

Concluderend. Jezus staat in een oude Hebreeuwse tempeltraditie van voor de tweede tempel (die oudere edities van Oudtestamentische Hebreeuwse teksten gebruikt). Hij kent Wijsheid. Zij spreekt tot hem bij de doop in de Jordaan. Hij beschouwt haar als zijn Moeder. Daar waar Heilige Geest staat in de christelijke teksten wordt de Moeder van de Heer, de Moeder van Jezus de Christus bedoeld.

De tweede tempelperiode is de periode van het Judaïsme en het joodse volk. Het verhaal van Mozes in de Sinai die de 10 geboden krijgt, het verhaal over het beloofde land en het uitverkoren volk, behoren tot wat Margaret Barker 'the Mozes saga' noemt. Het zijn verhaalelementen die later aan de teksten zijn toegevoegd en voortkomen uit de koker van de schrijvers van de tweede tempel.

Latere generaties hebben deze redactie van de Deuteronomist tot enige echte en letterlijk ware verheven. Wij ontdekken nu dat het slechts een beperkte en historische interpretatie is geweest die wij kunnen ontdoen van de pretentie van absolute waarheid. Wij ontdekken dat er een fase aan Mozes, diens tien geboden, diens wet (*Deut.* 33:4) en vrouwvijandigheid, diens beloofde land en diens uitverkoren volk, voorafgaat; een historische fase waarin het moederlijk vrouwelijke de juiste maat meet, de balans houdt.

Typerend ook dat de periode van de menselijke geschiedenis die als in de tweede tempelperiode als 'de val' wordt omschreven, gekenmerkt wordt door een sterke strijd tussen de geslachten en een onderdrukking van het vrouwelijke. Het proces is ook wel 'Die Entzauberung der Welt' genoemd. Het besef dat alle leven bezielend en sacraal is, gaat verloren.

Een happy End. Aan deze periode van ontheiliging van de wereld en onverschilligheid en scepsis naar het goddelijke, lijkt nu in onze tijd een einde te komen. In het laatste boek van het Nieuwe Testament *Openbaring* wordt de oude situatie van twee-eenheid, geïntegreerdheid en heilheid of heiligheid hersteld. Een nieuwe tijd van balans breekt aan. Daarvoor is nodig dat het goddelijk vrouwelijke in ere hersteld wordt; pas dan is er een nieuw evenwicht en een nieuwe balans. De periode van eerherstel is zich momenteel aan het voltrekken.

Meer informatie over *The Mother of the Lord*, *The Lady of the Temple* kunt u vinden in het boek dat op 27 september 2012 verschijnt:

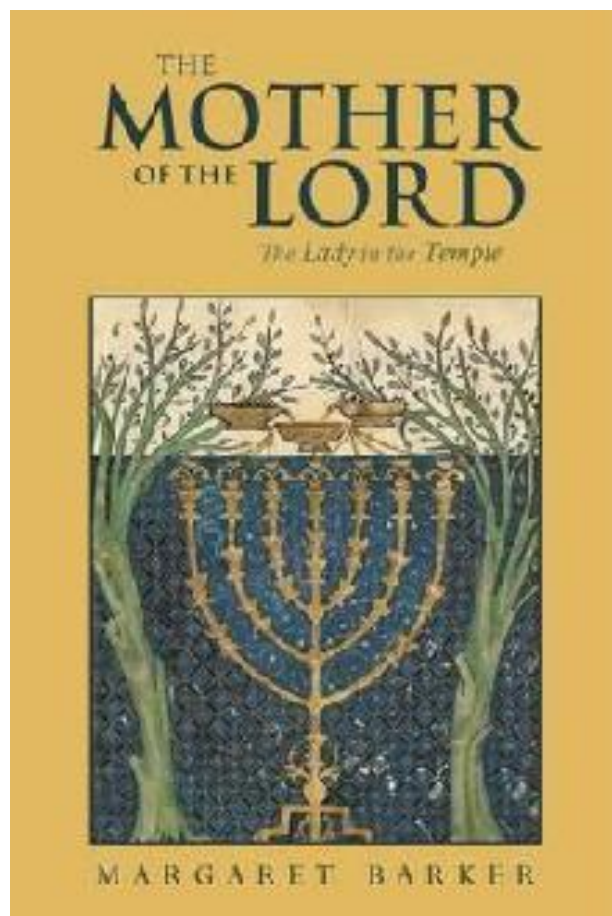
Dr. Margaret Barker, *The Mother of the Lord. The Lady of the Temple. Deel 1.*

Paperback ISBN 9780567528155; 18.50€

Ingebonden 9780567362469; 45.50€

Schriftelijk te bestellen bij Matthew Porter, Marketing Department, Bloomsbury Publishing Plc, Bedford Square, London, WC 1B 3DP
e-mail matthew.porter@bloomsbury.com.

In deel 1 betoogt zij dat de wortels voor de devotie tot Maria als Moeder van de Heer teruggaan op het Oude Testament en de eerste tempel van Jeruzalem. De 'Lady of the Temple' speelde een belangrijke rol in de cultus rond het sacrale koningschap die rond 600 BC werd verlaten. Daarna werd de lady vrijwel geheel uit de hebreeuwse tekst geschreven.

ⁱ *Van Sophia tot Maria*, p. 272 pl X.

ⁱⁱ A. F. J. Klijn, *Apostolische vaders 2*, Kampen, 1983, 141.

ⁱⁱⁱ *Ibid.*, 156.

^{iv} M. Sanhedrin 10.1; zie M. Barker, *Text and Context*, 2002, 1-15, 3 zie website Margaret Barker onder artikelen.

^v D. Barthélemy, 'Les tiqquné sopherim et la critique textuelle de l'Ancien Testament', *Supplements to Vetus Testamentum IX* (1963), 258-304.

^{vi} *Van Sophia tot Maria*, 120 n 8 en 144 n 156.

^{vii} *Ibid.*, 161.

^{viii} *Ibid.*, 239.